

Π Α Λ Η Ε Σ Α Ν Α Μ Ν Η Σ Ε Ι Σ

Ραδιοφωνική έκπομπή διά τήν 30 ήν
Σεπτεμβρίου, 1973, ήμέραν Κ Υ -
Ρ Ι Α Κ Η Ν καί ώραν : 20.05-2035

Τήν έκπομπήν παρουσιάζουν ό ΚΩΣΤΑΣ
ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καί ό ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥ-
ΚΑΚΗΣ • Τραγουδάει ή ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ξέρεις άγαπητέ μου Γιάγιο, ένα ανέκδοτο του μεγάλου άγγλου ιστορικοῦ Μακώλεϋ ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί σχέσι μπορεῖ νά ἔχη ό Μακώλεϋ, ό Θωμάς Μακώλεϋ, άγγλος ρήτορας καί ιστορικός, μέ τήν δική μας τήν συζήτησι ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ασφαλῶς δέν ἔχει σχέσι, μά ένα χαρακτηριστικό του ανέκδοτο, μπορεῖ νά ἔχη κάποια αναλογία μέ τήν έκπομπή μας.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Για ἔξηγησε μου μήπως καταλάβω.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν εἶναι δύσκολο. 'Ο Θωμάς Μακώλεϋ λοιπόν, ἔγραφε τήν 'Ιστορία τῆς 'Αγγλίας, γύρω στά 1840, ἐδῶ καί ἐκατόν τριάντα χρόνια καί ἦτανε βουτηγμένος σέ χαρτιά καί σημειώσεις στό σπίτι του όταν συνέβη κάποιο ἐπεισόδιο στόν δρόμο, προστά στήν πόρτα του. "Οπως ἦτανε φυσικό, κατέβηκε στήν εἴσοδο του σπιτιοῦ του νά ἴδῃ τί εἶχε γίνει. Βρῆκε τήν οἰκονόμο του πού εἶχε ἀρπαχτεῖ μ'έναν γαλατᾶ καί ρώτησε τί εἶχε συμβεῖ. Τρεῖς τέσσαρις παρευρισκόμενοι μάρτυρες, του διηγήθησαν μέ τρεῖς τέσσαρις διαφορετικούς τρόπους τό ἐπεισόδιο.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μαντεύω τήν συνέχεια. 'Ο ιστορικός, ἀφοῦ δέν μπόρεσε νά ἐξακριβώση πῶς ἔγινε τό ἐπεισόδιο, θά σκέφτηκε : Τώρα ^{ἀκριβῶς} ~~δὲ~~ ἔγινε ό καυγᾶς καί κανένας δέν ξέρει πῶς ^{ἔγινε} ~~ἔγινε~~... Κι' ἐγώ φάχνω νά βρῶ τί ἔγινε πεντακόσια χρόνια πρίν στήν 'Αγγλία ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτό είναι ακριβώς.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τώρα, μαντεύω για ποιόν λόγο τό ανέφηρες απόψε. 'Επειδή κι' έμεϊς σκαλίζομε στά παλαιά χρόνια τής 'Αθήνας, είναι πιθανόν νά πέσαμε σέ λάθη και θά βρέθηκε κανένας ακροατής πού μᾶς ἀνακαλεῖ στήν τάξι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δ ὕ ο .
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί δύο ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δύο ακροαταί. 'Ο πρῶτος για μία διόρθωσι, ὁ δεύτερος για μία ὑπόδειξι
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ας ακούσωμε τήν διόρθωσι τοῦ πρῶτου.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν είναι πολὺς καιρός πού μιλούσαμε για ἓνα προάστιο τής 'Αθήνας, τήν Μαγνουφάνα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί και λέγαμε ὅτι τό ὄνομα τής περιοχῆς αὐτῆς, μᾶς ἔρχεται ἀπό τό Βυζάντιο, γιατί μία βυζαντινή οἰκογένεια Μαγναφᾶ, εἶχε κτήματα σ'αὐτό τό μέρος, ὅπως τό Γαλάτσι, ~~καί~~ ὅπου ὑπῆρχε πύργος τής βυζαντινῆς οἰκογενείας Γαλάκη.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβῶς. "Ομως ἓνας συμπολίτης μας, ὁ γνωστότατος φαρμακοποιός και βοτανολόγος Πιτσινός, μοῦ εἶπε ὅτι δέν είναι ἔτσι τά πράγματα. Στό μέρος ἐκεῖνο σέ χρόνια παλαιά, ἔβγαινε μέ ἀφθονία ἓνα φυτό πού λέγεται κοινῶς : μαγναφάνα και ἐπιστημονικά δρύοπισ. 'Από τά κλαδιά αὐτοῦ τοῦ φυτοῦ ἔφτιαναν οἱ παλαιοί τίς πρωτόγονες σκοῦπες.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ἀπό τό ὄνομα τοῦ φυτοῦ : μαγναφάνα, ὅλη ἡ περιοχή πήρε τό ὄνομά της. Για νά ἐπιμένη σ'αὐτό ὁ φαρμακοποιός Πιτσινός πού είναι σοβαρός ἐπιστήμων και βοτανολόγος, δέν ἀποικκείται νά είναι κι' ἔτσι. Καί ἡ δεύτερη παρατήρησις ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Η δεύτερη προέρχεται ἀπό ἓναν τακτικό μας ακροατή, τόν κ. Γεργανόπουλο και δέν είναι παρατήρησις ἀλλά φιλική ὑπόδειξις.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δεχόμαστε και τήν ὑπόδειξι. Μέ ἄλλα λόγια ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολλές φορές ἔχομε μιλήσει γιά ἕνα περόφημο ζυθεστιατόριο τῆς παλαιᾶς Ἀθήνας, τό ζυθεστιατόριο τοῦ Μπερνιουδάκη.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ναί, τήν μπουραρία τοῦ Μπερνιουδάκη μέ τίς γνωστές ἐκεῖνες διαφημήσεις τοῦ ἀναθρώσκοντος ζύθου μετά τρικυμιώδους φλοίσβου ἀπό σατανικῆς μηχανῆς
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο. Ἦτανε ὁ Μπερνιουδάκης, ὁ ὀνομαστός Ζαχαρίας Μπερνιουδάκης πού εἶχε φέρει στά 1886 τήν γνωστή μπόμπα τοῦ ὀξυγόνου πού ἔβγαξε ~~ἐκ~~ τήν μύρα μέ τόν ἀφρό της. Ὅμως ἐνῶ τά ἔχομε πεῖ ὅλα αὐτά, δέν εἶχα ποτέ κατορθώσει νά ἐντοπίσω ποῦ βρισκότανε αὐτό τό ζυθοπωλεῖο τοῦ Μπερνιουδάκη
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τό μάθαμε ἀπό τόν ἀκροατή μας ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό μάθαμε ἀπό τόν ἀκροατή μας κύριο Γεωργακόπουλο. Ὅρίστε, διάβασε ἐδῶ νά μάθουνε καί οἱ ἄλλοι μας ἀκροαταί.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάζει) Ὅταν τό γελοιογραφικό περιοδικό "Ἄστυ" συνεπλήρωσε τά πέντε χρόνια ^{τῆς ἐκδόσεώς} ~~ἐκδόσεώς~~ του, οἱ συντάκται θέλησαν νά ~~ἐκ~~ γιορτάσουν τό γεγονός μ' ἕνα γεῦμα στή μπουραρία τοῦ Μπερνιουδάκη, τό καλύτερο μαγαζί πού ἦτανε τότε, στά 1889 στήν ὁδόν Φωκίωνος...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά λοιπόν μιά θετική πληροφορία. Τό ζυθοπωλεῖο τοῦ Μπερνιουδάκη βρισκότανε στήν ὁδόν Φωκίωνος, τήν πάροδο τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ πού βγαίνει στήν πλατεῖα Μητροπόλεως.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτά τά γράφει ὁ περίφημος Δημήτριος Ταγκόπουλος, ὁ δημοσιογράφος πού ἔβγαζε τό λογοτεχνικό περιοδικό "Νουμάς" ἀργότερα, σ' ἕνα βιβλίο του, πολύ σπάνιο σήμερα : Φιλολογικά πορτραῖτα 1886 - 1920. Ὅμως τό ἐορταστικό ἐκεῖνο γεῦμα τοῦ 1889, τελῆωσε πολύ ἀπροσδόκητα καί ἀπρόοπτα, διότι ξαφνικά, ὅπως γράφει ὁ Ταγκόπουλος, παρουσιάσθηκε ὁ Μπερνιουδάκης καί θέλησε μιά προσφωνήση τούς συμποσιαστάς. Ἐπῆρε λοιπόν ἕνα ποτήρι ~~ἐκ~~ μύρα στό χέρι του καί εἶπε : "Ἄν ἐσεῖς κύριοι ~~ἀναθρώσκοντες~~
~~ἀναθρώσκοντες~~ **ἀναθρώσκοντες** τὸ **πνεῦμα**

ἀντιπροσωπεύετε τό πνεῦμα, ἐγώ ἀντιπροσωπεύω τήν ὕλη. Καί τό ση-
μερινό σας γεῦμα, τό προσφέρω ἐγώ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καταλαβαίνεις Γιάγκο ὅτι μιά τέτοια πρότασις ἔγινε ἐνθουσιω-
δῶς δεκτῆ καί ὁ δημοσιογράφος Κουσουλάκος, σατυρικός καί σαρ-
καστής τῶν πάντων, εἶπε : "Ἄν τό πάη ἔτσι ὁ κύρ' Ζαχαρίας, σί-
γουρα θά τό ξεπουλήσῃ τό μαγαζί του...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σιληρῆ προφητεία. Καί βγήκε ἀληθινῆ ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φαίνεται πῶς βγήκε ἀληθινῆ, γιατί ὁ Ζαχαρίας Μερνιουδάκης
ὑστερα ἀπ' ὁ μερικῶ χρόνια, βρέθηκε νά πουλάῃ σπύρτα στούς δρό-
μους τῆς Ἀλεξανδρείας, στήν Αἴγυπτο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τόν κακομοίρη τόν Ζαχαρία τόν ~~Μερνιουδάκη~~ Μερνιουδάκη. "Ὅπως
καί νά 'ναι ὅμως ὀφείλομε χάριτας στόν ἀκροατή μας κύριο Γεωρ-
γανόπουλο πού μας προσέφερε αὐτήν τήν διαφωτιστική ~~ἀεπτομέρεια~~.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τώρα, ἄς προχωρήσωμε...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ἄς προχωρήσωμε. "Ὅμως δέν νομίζεις πρίν ἀλλάξωμε θέμα συζητή-
σεως νά θυμηθοῦμε κανένα παλαιό ρομαντικό τραγοῦδι ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ ~~Κάποια γνωριμία παληά...~~ Δέν ἔχω ἀντίρρηση.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ἀκόμη καλύτερα. Μιά καί θυμόμαστε ὅλα τά παληά, ἄς θυμηθοῦμε
κι' ἕνα χαριτωμένο αἰσθηματικό τραγοῦδι, ὅχι τόσο παληό πού
ἔχει τίτλο : Κάποια γνωριμία παληά...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό θυμᾶμαι. "Ἦτανε ἕνα ἀργό βάλς, τό " Φασινασιόν ". Οἱ γκρι-
ζομάλλες μας ἀκροάτριες θά τό ἀναπολήσουν μέ μεγάλη συγκίνηση.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΜΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Κάποια γνωριμία παληά...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σήμερα ἀγαπητέ μου Γιάγκο πού γίνονται κάθε τόσο καλλιτεῖτα
καί ἡ μιά ὀμορφῆ ξεπερνᾷ τήν ἄλλη, δέν θά εἶχες περιέργεια θά
μιλήσωμε καί γιά τίς παληές ~~ἀρεστές~~ καλλονές τῆς πολύ πα-
παξηᾶς Ἀθήνας ;

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δέν θά εἶχα μονάχα ἐγώ αὐτήν τήν περιέργεια, μά φαντάζομαι
ὅτι καί πολλοί ἀπό τοῦς ἀκροατές μας.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λοιπόν, ἂν ἐξαιρέσωμε τόν γάλλο ποιητή Λαμαρτῖνο πού βρήκε ὅτι οἱ ἄθηναῖες ἔχουν πολύ ὠραῖα μάτια, τότε στά 1804, ἡ πρώτη μαρτυρία γιά τίς ἄθηναϊκές καλλονές, βρίσκεται στ' Ἀπομνημονεύματα τοῦ Χριστοφόρου Νέζερ, τοῦ πρώτου φρουράρχου τῆς Ἀεροπόλεως, μετά τήν ἄφιξι τοῦ Ὀθωνος στήν Ἀθήνα

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τόν Δεκέμβριο τοῦ 1834.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ ~~Ἐπισημαίνει~~ Ἀκριβῶς. Φυσικά, ὁ νεαρός τότε βαυαρὸς ὑπολοχαγός Χριστόφορος Νέζερ, παπούς τοῦ μεγάλου μας κωμικοῦ Νέζερ πού χάρισε τό γέλιο σέ δύο γενεές Ἑλλήνων, δέν εἶχε καιρό ν' ἀσχοληθῆ ἀμέσως μέ τίς ἄθηναϊκές καλλονές. Ποῦ νά τίς δῆ ὁ ἄνθρωπος πού ἦτανε κλεισμένες στᾶ σπίτια τους, μά βρήκε τήν εὐκαιρία νά τίς γνωρίσῃ μέ τήν πρώτη κοσμική ἐκδήλωσι πού ἔγινε στήν Ἀθήνα, τόν Ἰούνιο τοῦ 1835.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή, τί εἶδους κοσμική ἐκδήλωσις ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Χ ο ρ ό ς. Μάλιστα καί μὴν ἀπορεῖς Γιάγιο. ~~Ἐπίτια~~ Σπίτια δέν ὑπῆρχαν πολλά στήν Ἀθήνα. Ἄλλα καλυβόσπιτα καί ἄλλα ἐβρειπωμένα. Ὑπῆρχε ὅμως τό σπίτι τοῦ Βλαχούτση ἀληθινό μέγαρο γιά τήν ἐποχὴ ἐκείνη.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό σπίτι τοῦ Βλαχούτση, μάλιστα. Τό μόνο κτίριο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης πού ὑπάρχει ἀκόμη καί σήμερα στήν ὁδόν Πειραιῶς. Τό μόνο σπίτι πού στέκεται ὄρθιο ἐπὶ ἐκατόν σαράντα πέντε χρόνια. Εἶναι τό σημερινό κτίριο τοῦ Ὠδείου Ἀθηνῶν στήν ὁδόν Πειραιῶς.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο Γιάγιο. Ἡ οἰκογένεια Βλαχούτση, ἀπὸ τήν Κωνσταντινούπολι - φαναριώτικη ἀριστοκρατική φαμίλια - εἶχε τό σπίτι τῆς ἀνοιχτό γιά τοὺς ξένους. Καί τώρα, διάβασε ἓνα ἀπόσπασμα ἀπὸ τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ βαυαροῦ ἀξιωματικοῦ Νέζερ.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάζει) Ἡ οἰκία ἐκείνη ἐδέχετο φιλικώτατα ἡμᾶς τοὺς βαυαροὺς ἀξιωματικούς πού ἐσυχνάζομεν εἰς αὐτήν. Ἡ κυρία

βλαχούτση, ηλικίας τεσσαράκοντα ἐτῶν, ἦτο ἀκόμη ὡραία γυνή, εἶ-
 χε δὲ καί δύο ἐρασμιωτάτας θυγατέρας 17 καί 18 ἐτῶν. Ἐδῶ ἄς εἴ-
 πωμεν ἐν παρόδῳ ὅτι ἡ ἀξία ἐκείνη γυνή, ἔδωσε κάποτε χορόν, πού
 συνετάραξε τὰς Ἀθήνας. Μ' ὄλον ὅτι ἔφλεγε τό θέρος, τέλη Ἰουνί-
 ου ἐδόθη ὁ χορός, ἡμεῖς οἱ νεαροὶ ἀξιωματικοὶ ἐχορεύσαμεν κατὰ
 κόρον, εὐτυχῆσαντες καί χορευτριῶν ὅχι εὐκαταφρονήτων. Διότι προ-
 σῆλθε τό ἄνθος ὡραίων δεσποινίδων ἐκ τῶν οἰκογενειῶν ^{τοῦ} Φιλαλήθους
 τοῦ Γάσπαρη, τοῦ Γεωργαντᾶ καί πολλῶν ἄλλων. Ἡ βασίλισσα ὅμως
 τοῦ χοροῦ ἦτο ἡ κυρία Φί ν λ α ν η, σύζυγος τοῦ ἀγγλοῦ φιλέλ-
 ληνος λοχαγοῦ Φίνλανη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἔτσι ἀρχίζει τήν περιγραφή τῆς πρώτης κοσμικῆς ἐκδηλώσεως στά
 1835 στήν Ἀθήνα, ὁ βαυαρὸς Νέζερ. Ὅμως οἱ καλεσμένοι δέν
 βλέπανε νά τοῦς προσφέρεται τίποτε καί αὐτό τό σημειώνει κάπως
 χαριτολογικᾶ ὁ Νέζερ. Διάβασε Γιάγιο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εἶχομεν ὅμως ἀνάγκη καί ξ ε γ ε λ ᾶ σ μ α τ ο ς τινός κατὰ
 τόν χορόν. Δέν εἶχομεν ὅμως φάγει τίποτε διά νά χορεύωμεν εὐκο-
 λώτερον ἐνῶ εἰς τήν πατρίδα μας, συνήθως κατὰ τοῦς χορούς, ἐλαμ-
 βάνομεν καί κάτι ὑλικώτερον μετά ποτηρίου οἴνου, περί τό μεσο-
 νύκτιον. Ἐν τούτοις δέν παρετέθη οὐδενός εἴδους σ ο υ π έ,
 ἠρκέσθημεν δέ μόνον εἰς ὀλίγην λεμονάδα καί ὀλίγον ἰσπανικόν
 ἄρτον - ἰσπανικὸς ἄρτος εἶναι τό παντεσπάνι πού λέμε σήμερα --
 Ἀλλά καί μέ τήν στέρησιν αὐτήν καί μ' ὄλον ὅτι ἡ ὀρχήστρα ἀπε-
 τελεῖτο ἐκ μιᾶς μῶνης βαρβίτου, ἐνός αὐλοῦ καί μιᾶς κιθάρας
 ἡμεῖς ἐχορεύσαμεν μέχρι πρωΐας. Ἡ νεότης καθὼς λέγεται θέλει
 νά ξεθυμάνη.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἐδῶ θά σέ διακρίνω Γιάγιο. Ὁ Νέζερ γράφει ὅτι ἡ ὀρχήστρα
 ἀπετελεῖτο ἀπό μίαν βάρβιτον... βάρβιτος τότε λεγότανε τό βιο-
 λί, ἀπό ἓνα αὐλόν - ἓνα κλαρίνο δηλαδή καί μιά κιθάρα. Καταλα-
 βαίνεις βέβαια ὅτι τὰ τρία αὐτὰ ὄργανα, τὰ δύο πρῶτα ὅπως δήπο-
 τε ἦτανε γύφτοι μουζικιάντες πού εἶχαν προσληφθεῖ γιά τόν χορό.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πάντως φαίνεται ότι αυτό τό σύστημα να μην προσφέρουν τίποτε ή σχεδόν τίποτε στις δεξιώσεις εκείνη τήν εποχή, ήτανε σύνηθες νομίζω, αφού και τριάντα χρόνια αργότερα, στά 1865 ο 'Ανδρέας Συγγρός, κάνοντας μία περιγραφή δεξιώσεως σε άθηναϊκό σπίτι, γράφει ότι σ' ένα τραπέζακι σε μία γωνιά του σαλονιού, υπήρχαν ποτήρια και μία καράφρα με νερό και τίποτε άλλο...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Και φυσικά, μία υπηρέτρια όταν εβλεπε τήν καράφρα ν' άδειάζη τήν ξαναγέμιζε για να μην διψούν οι φιλοξενούμενοι
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξεχνάς και τήν περιγραφή που κάνει ο Σουρής για μία αποικητική δεξίωσι στά 1860 ; Γράφει ότι όλο τό γλέντι ήτανε μερικές κυρίες που : Τραγουδούσαν με κιθάρα και πολύ παθητικά εις τό ρεύμα τής ζωής μου κι' άλλα τέτοια τραγικά...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι' όταν άρχισε ο δισκος του ήλιου να προβάλη - μάς έβγάλανε σταφίδες και χαλβά με σιμιγδάλι...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σκέφου λοιπόν Δημήτρη, ^{οι καλεσμένοι,)} περιμέναν ^{α)} να ξημερώση σχεδόν για να τους προσφέρουνε σταφίδες και σιμιγδαλένιο χαλβά. Όμως ως κάνωμε και μία μικρή διακοπή Δημήτρη, να ποϋμε και κανένα τραγοϋδι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν θα τό ποϋμε βέβαια έμεις. ^{δώσωμε} θα ~~δώσωμε~~ τόν λόγο στην Κλειώ.
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία μουσικής) Μή μ' αγαπᾶς, μή μ' αγαπᾶς...
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τελευταία μέρα του Σεπτεμβρίου σήμερα αγαπητέ μου Γιαγιο κι' από αύριο μπαίνει ο 'Οκτώβριος, τόν όποϊον πολλοί Έλληνες και μορφωμένοι άνόμη, επιμένουν να τόν αποκαλούν : 'Οκτώμβριο.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Παρασύρονται από τόν Σεπτέμβριο και τόν Νοέμβριο και δέν λογαριάζουν ~~κατάλαβα~~ ότι δέν υπάρχει μη στον 'Οκτώβριο.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αυτό δέν έχει τόση σημασία όση έχει κάτι άλλο. Τίς τελευταίες ήμέρες του Σεπτεμβρίου, δημοσιευότανε πάντα μία περίεργη άγγελία στις έφημερίδες.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί είδους άγγελία δηλαδή ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιά τά λουτρά του Νέου Φαλήρου. 'Η. 'Εταιρεία του Σιδηροδρόμου 'Αθηνών Πειραιώς πού εΐχε κατασκευάσει καί τά λουτρά, δέν τά έκμεταλλευότανε ή 'ΐδια, αλλά τά νοίκιαζε σέ κάποιον ιδιώτη γιά όλη τήν θερινή περίοδο. Αύτός λοιπόν ό ένοικιαστής των λουτρών, όταν έφθανε τό τέλος της θερινής έποχής καί ιδίως όταν άνοιγαν τά σχολεία, έβλεπε τήν πελατεία του νά λιγοστεύη ν' άραιώνη.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μαντεύω τήν συνέχεια κι' άς μήν τήν ξέρω. Θα δημοσιεύανε στίς έφημερίδες ότι φτηναίνουν τά είσιτήρια των λουτρών.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς, αλλά όχι μέ τόν τρόπο πού πιστεύεις. Δεν δημοσιεύανε ότι ή είσοδος είς τά μπάνια πού έστοίχιζε πενήντα λεπτά γίνεται τριάντα ή είκοσι λεπτά, αλλά όμαδικά είσιτήρια, δηλαδή :
- ~~ΕΙΣΙΤΗΡΙΑ~~ Διά δέκα λουτρά, δραχμαί δύο
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καταλαβαίνω καί τό βρίσκω πολύ έξυπνο. Θα ήτανε άρμετοί εκείνοι πού θα ήθελαν νά έπωφεληθοϋν από τήν έκπτωσι αυτή, τήν φαινομενική έκπτωσι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Γιατί τήν λές φαινομενική ;
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Διότι ήν στό άναμεταξύ, έπιανε κατά τά τέλη του Σεπτεμβρίου κανένα κρυό ξαφνικό, αυτός πού εΐχε αγοράσει δικαίωμα γιά δέκα λουτρά, έχανε τά λεπτά του.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς σ' αυτό στηριζότανε ό ένοικιαστής πού έκανε τήν έκπτωσι. "Ότι οί περισσότεροι άθηναίοι δέν θα χρησιμοποιούσανε τό φτηνότερο είσιτήριο έως τό τέλος της περιόδου καί λογαριάζανε : Τά φτηναίνομε έμεΐς καί ό τι πιάσωμε...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εέρεις τί συλλογίζομαι ;
- Τίς σύγχρονες έκπτώσεις των έμπορικων καταστημάτων στό τέλος κάθε περιόδου. Κι' αυτές οί έκπτώσεις στά είσιτήρια των θαλασσινων λουτρών, κάτι ανάλογο ήτανε.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς έτσι είναι. Τότε δέν είχανε οί άθηναίοι είκοσαήμερο φτήνειας στά καταστήματα, μά είχανε μόνο έκπτώσεις σνά καλοκαιρινά λουτρά, όταν άρχιζε ή ψυχρα. Τό πιστεύεις όμως ; 'Υπήρχαν πολλοί τσιγγούνηδες άθηναίοι, πού περιμένανε αύτήν τήν έποχή για νά κάνουν φθηνώτερα μπάνια. Καί τό αποτέλεσμα ήτανε ότι πολλοί άπ'αυτούς κρυολογούσανε άσχημα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πολύ φυσικό. 'Ασυνήθιστοι όλο τό καλοκαίρι στήν θάλασσα, μπαίνανε στό νερό όταν άρχιζε ή ψυχρα καί τήν άρπάζανε. Δέν μου λές όμως : Χειμερινοί κολυμβηταί δέν ύπήρχαν τότε όπως καί σήμερα ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Υπήρχαν αλλά πολύ λιγστοί. "Εχουνε διασωθει σήμερα δυό τρία όνόματα χειμερινών κολυμβητών τής παληάς 'Αθήνας. "Ενας άπ'αυτούς ήτανε ό γνωστός μας Τίμος Μωραϊτίνης.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σοβαρά ; 'Ο Τίμος Μωραϊτίνης ήτανε χειμερινός κολυμβητής ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Φανατικός μάλιστα. Πρώτα πρώτα ήτανε από τούς λίγους άθηναίους πού δέν είχε φορέσει ποτέ πανωφόρι στήν ζωή του. Καί κατέβαινε τουλάχιστον τρεις φορές τήν έβδομάδα στό Παλαιό Φάληρο, γδυνότανε στήν άμουδιά καί κολυμπούσε πέντε δέκα λεπτά στό παγωμένο νερό. "Αλλς τέτοιος χειμερινός κολυμβητής ήτανε ό καθηγητής τής γυμναστικής Θανάσης Λευιαδίτης πού διετέλεσε καί άρχηγός των Προσκόπων στά 1910, όταν πρωτοσυνεστήθη τό Σωμα των Προσκόπων καί ένας τρίτος πού ζή καί σήμερα καί έξακολουθει τά χειμερινά του μπάνια, είναι ό Σταύρος Σοφινόπουλος, πού έχει κατάστημα τροφίμων στήν όδόν 'Ασιληπιού καί ~~εί~~ βλέπεις νά είναι πάντα ροδοκόκκινος καί θαλερός.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Ωστε ύπήρχαν καί χειμερινοί κολυμβηταί καί στήν παληά 'Αθήνα

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Αφοϋ ύπάρχει καί σχετιό ντοκουμέντο, από τόν ~~εί~~ Σουρη. Πάρ'το καί διάβασέ 'το Γιάγιο.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Για νά δοῦμε... (Διαβάζει) Στά μπάνιά τά χειμερινά
 Τί τάχα νά συμβαίνη ;
 Δέν πάει ἡ τρέλλα στά βουνά,
 στήν θάλασσά πηγαινέε.
 Καί πᾶνε παρά θίν' ἄλός
 γιά νά περνοῦν ὠραῖα,
 Μωραϊτίνης ὁ λωλός
 καί ἡ τρελλαπαρέα !...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βλέπεις Γιάγιο μου ; Παντοῦ τά πάντα. Σήμερα οἱ χειμερινοί
 κολυμβηταί δέν μετριοῦνται στά δάκτυλα τοῦ ἑνός χεριοῦ μά εἶ-
 ναι τόσοι πού ἔχουν κάνει καί Σωματεῖο, ἀφοῦ κόβουνε καί τήν
 πρωτοχρονιάτικη πῆττα μέ τά μαγιό τους κοντά στήν θάλασσα,
 εἴτε εἶναι ξεροβόρι, εἴτε βρέχει, εἴτε χιονίζει...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Γενικά φαίνεται ὅτι οἱ παλαιοί ἀθηναῖοι δέν νοιώθανε τόσο
 πολύ τό κρῦο. Εἶναι γνωστόν ὅτι ἡ νυκτερινή καντάδα ἀνθοῦσε
 περισσότερο τόν χειμῶνα παρά τό καλοκαῖρι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Αὐτό εἶναι μᾶλλον φυσικό, γιατί τό καλοκαῖρι μέ τήν ζέστη οἱ
 περισσότεροι ἀθηναῖοι καθόντουσαν στά μαπλιόνια τους καί οἱ
 νυκτερινοί κανταδόροι δέν ἀποφασίζανε νά περάσουν ἀπό κάτω
 τραγουδῶντας.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Για τόν φόβο τοῦ καταβρέγματος βέβαια. "Ἔτσι, οἱ κανταδόροι
 περιμένανε τίς πρῶτες ~~φάσεις~~ φύχρες γιά νά κάνουνε τίς πρῶτες
 τους ἐμφανίσεις καί νά ποῦνε : Τα μαῦρα σου μάτια...
- ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία κιάνου) Τα μαῦρα σου μάτια...
 Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Αν καλοεξετάσωμε τά πράγματα, ~~ἀπὸ~~ μερικῆς παληῆς συνήθειες
 τῆς Ἀθήνας, δέν ἔχουν ἐξαφανισθεῖ, μά ἔχουν πάρει ἀπλῶς μιᾶ
 ἐπέκτασι. Παράδειγμα οἱ ἐκπτώσεις τῶν λουτρῶν στό τέλος τῆς
 ἐποχῆς πού ἔχουν γίνει σήμερα ἐκπτώσεις καταστημάτων πάλι στό
 τέλος κάθε ἐποχῆς... Καί κάτι ἄλλο : Ὁ οἰκοδομικός ὄργανισμός
 πού δέν ἔχει σταματήσει ποτέ στήν Ἀθήνα.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ηιάγιο μου, γιά νά τό λές αὐτό, κάτι θά διάβασες, ἀσφαλῶς.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τό ὁμολογῶ ὅτι κάπου κάτι διάβασα καί τό λέω. Μιλᾶμε σήμερα γιά τήν συνεχή ἀνοικοδόμησι τῆς Ἀθήνας. Ἀπό τό 1848, ἐδῶ καί εἴκοσι πέντε χρόνια, ἡ Ἀθήνα ὄλο κτίζεται. Γκρεμίζεται καί κτίζεται, ξαναγκρεμίζεται καί ξανακτίζεται. Καί φαίνεται ὅτι αὕτη ἡ ἀνοικοδόμησις κρατάει, ὄχι εἴκοσι πέντε, μέ ἐνενηντα καί ἑκατό χρόνια, ἀφοῦ γράφει ὁ Γεώργιος Σουρῆς στά 1880 :

Ποῦ ἔναι τό σπίτι τό παλῆό μέ τίς διπλές ἀμπάρες
πού τά κορίτσια μάζευσαν καί παίζανε κουμπάρες ;

Ὅλα μᾶς τά γκρεμίζουνε
τά ὄνειρα ἐκεῖνα,
διότι, ὅπως νομίζουνε
θά φτιάξουν νέα Ἀθήνα !...

Γιάπ καί γιούπ οἱ σκεπαρνιές, ὄλο ριχνουν κι ὄλο σιά-
βουν

κί ἀναμνήσεις μας παληές, στάχαλάσματά τους θάβουν...

Ποῦ ἔναι ἕνα σπίτι δίπατο, κλειστό κι ἀραχνιασμένο
γιατί πιστεύαμε ὄλοι μας πῶς ἦταν στοιχειωμένο;
Μιά μέρα τό χαλάσανε, μιά μέρα τό γκρεμίσανε
καί ποιός νά ξέρη, τά στοιχειά, ποῦ νά μετακομίσανε...

Σιάβουν ἐδῶ, σιάβουν ἐκεῖ, γιατί τούς ἀναγκάζει
ἡ Ἑταιρεία τοῦ γκαζιοῦ, γιά νά περνᾷ τό γκάζι
καί σιάβουνε καί στίς αὐλές μέ τήν παρηγοριά
ὅτι θ' ἀνακαλύφουνε καί κιούπια μέ φλουριά...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ἦτανε κι αὐτός Γιάγκο. Ἕνας γερμανός ἀρχαιολόγος, ὁ περίφη-
μος Νταϊρπφελντ, εἶχε πεῖ μιά μέρα ὅτι τό ὑπέδαφος τῶν Ἀθη-
νῶν περιέχει θησαυρούς... Καί ὄλοι σιάβανε κρυφά στίς αὐλές
τους καί στά περιβολάκια τους μήπως ἀνακαλύφουνε κανένα θη-
σαυρό. Ὅμως γι' αὐτό τό ζήτημα θά μιλήσωμε κάποια ἄλλη φορά
Γιάγκο, γιατί τώρα μόλις προλαβαίνομε νά ποῦμε ἕνα τραγοῦδι
ἀκόμα.

ΚΛΕ Ω ΔΕΝΑΡΔΟΤ (μέ συνοδεία πιάνου) "Αῖ "Αῖ "Αῖ...

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.